

Tài liệu hướng dẫn thực hành Buổi 1

Môn : Nguyên Lý Máy Học

Nội dung chính : Giới thiệu ngôn ngữ lập trình Python

1. Giới thiệu

Python là một ngôn ngữ lập trình dạng thông dịch do Guido Van Rossum tạo ra năm 1990. Python được viết từ nhiều ngôn ngữ lập trình khác nhau và tạo ra những bản hiện thực khác nhau. Trong đó bản hiện thực chính là CPython được viết bằng C.

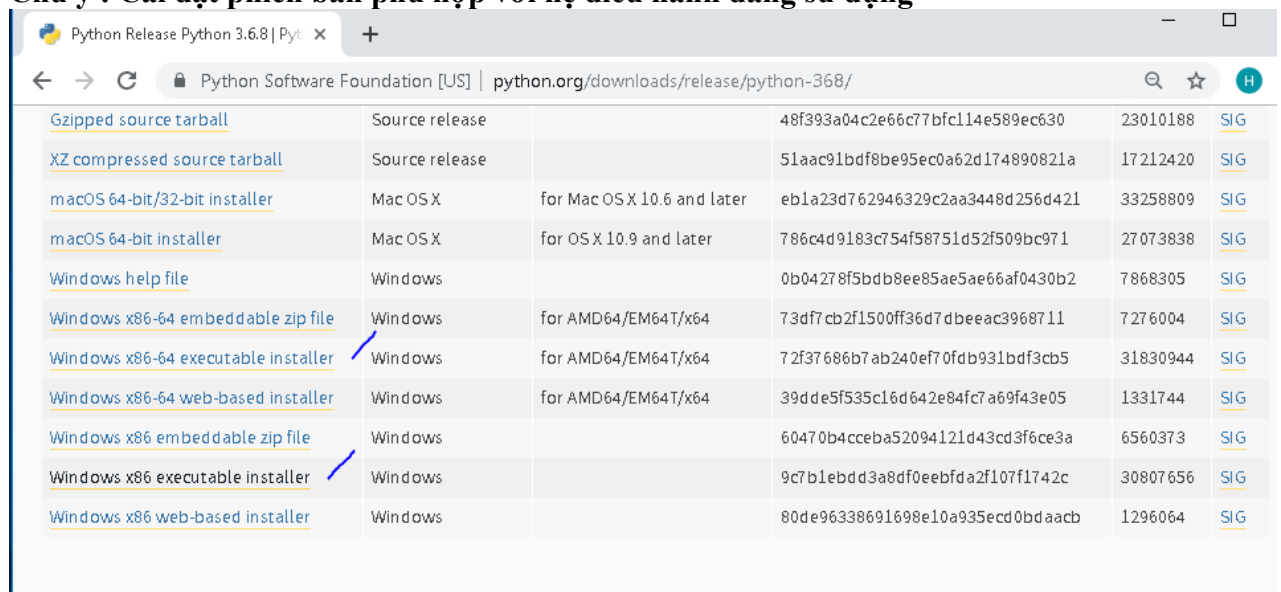
Python có tính tương thích lớn trên nhiều môi trường phát triển và cũng được ứng dụng rộng rãi trên nhiều lĩnh vực.

Điểm khác biệt đặc trưng giữa C và Python là Python sử dụng cơ chế cấp phát bộ nhớ tự động và hoàn toàn tạo kiểu động (khác với C phải khai báo biến và cấp phát bộ nhớ tương ứng với kiểu của biến). Điều này giúp tối thiểu hóa số lần gõ phím để viết mã lệnh và giúp cho cấu trúc có hình thức gọn gàng sáng sủa rất thuận tiện cho người mới học lập trình.

2. Hướng dẫn cài đặt Python 3.6 và trình soạn thảo Atom

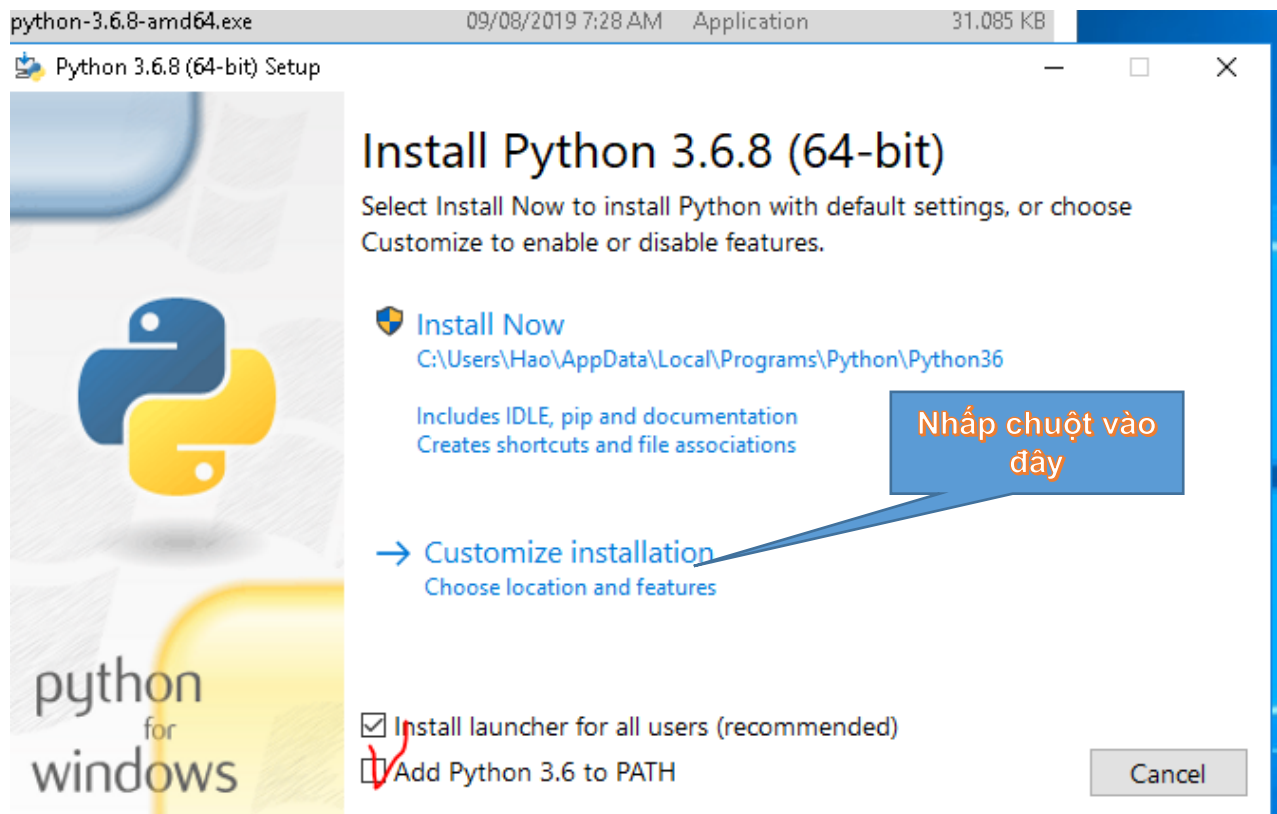
Download Python : Truy cập vào trang web : <https://www.python.org/> để download Python

Chú ý : Cài đặt phiên bản phù hợp với hệ điều hành đang sử dụng

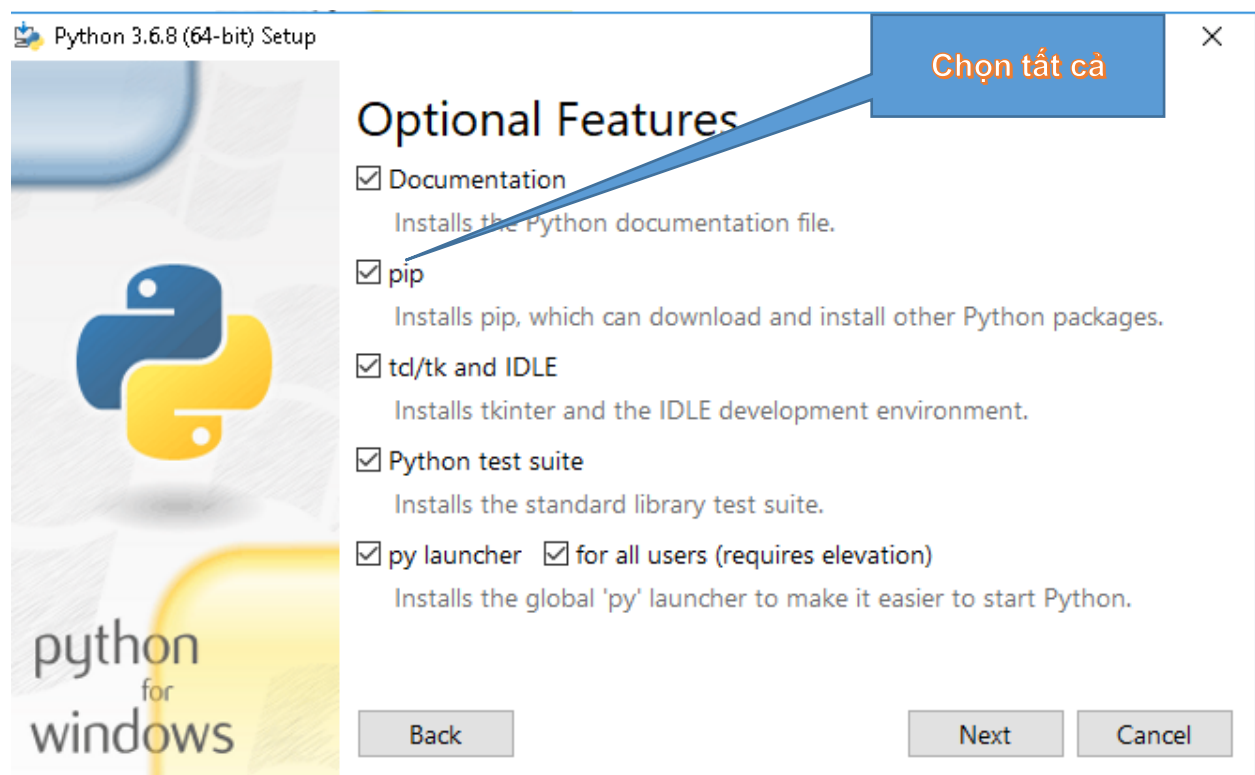

Gzipped source tarball	Source release		48f393a04c2e66c77bfc114e589ec630	23010188	SIG
XZ compressed source tarball	Source release		51aac91bdf8be95ec0a62d174890821a	17212420	SIG
macOS 64-bit/32-bit installer	Mac OS X	for Mac OS X 10.6 and later	eb1a23d762946329c2aa3448d256d421	33258809	SIG
macOS 64-bit installer	Mac OS X	for OS X 10.9 and later	786c4d9183c754f58751d52f509bc971	27073838	SIG
Windows help file	Windows		0b04278f5bdb8ee85ae5ae66af0430b2	7868305	SIG
Windows x86-64 embeddable zip file	Windows	for AMD64/EM64T/x64	73df7cb2f1500ff36d7dbeeac3968711	7276004	SIG
Windows x86-64 executable installer	Windows	for AMD64/EM64T/x64	72f37686b7ab240ef70fdb931bdf3cb5	31830944	SIG
Windows x86-64 web-based installer	Windows	for AMD64/EM64T/x64	39dde5f535c16d642e84fc7a69f43e05	1331744	SIG
Windows x86 embeddable zip file	Windows		60470b4cceba52094121d43cd3f6ce3a	6560373	SIG
Windows x86 executable installer	Windows		9c7b1ebdd3a8df0eebfda2f107f1742c	30807656	SIG
Windows x86 web-based installer	Windows		80de96338691698e10a935ecd0bdaacb	1296064	SIG

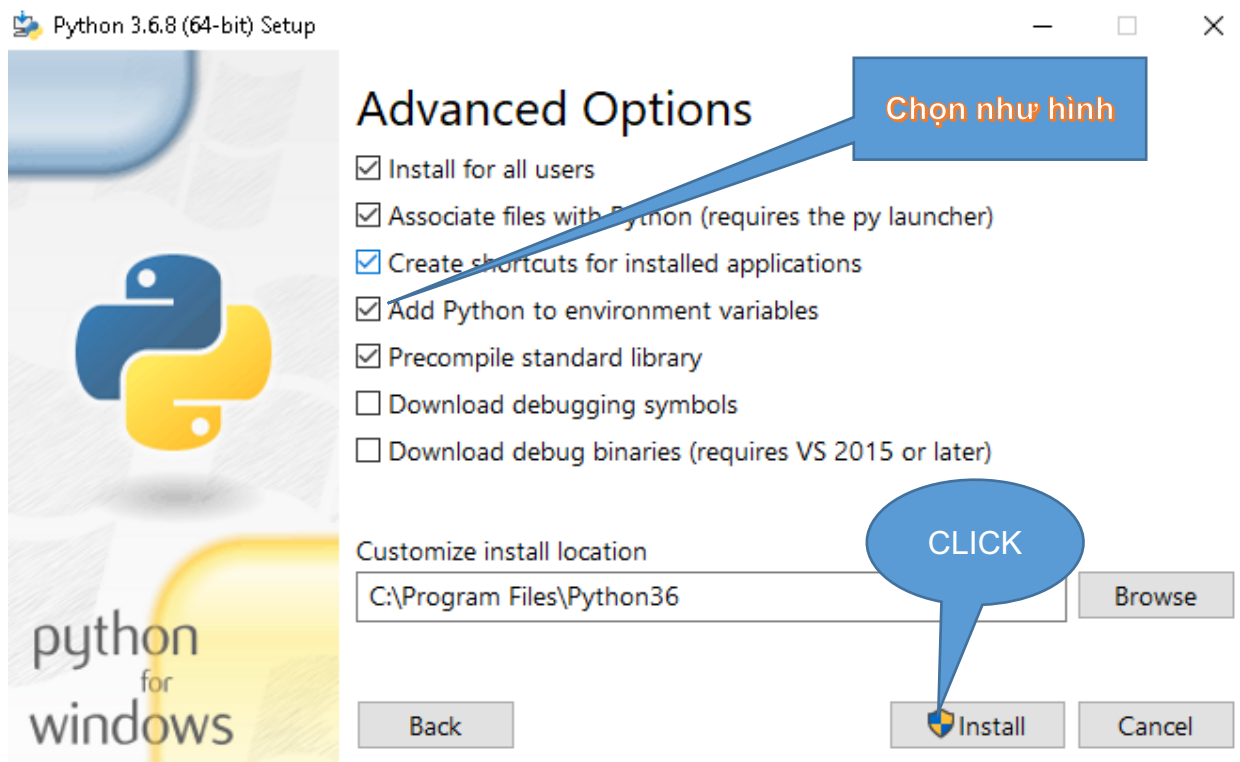
Ví dụ cài trên hệ điều hành Windows 64 bits. Ta download và thực thi tập tin **python-3.6.8-amd64.exe** thì sẽ được

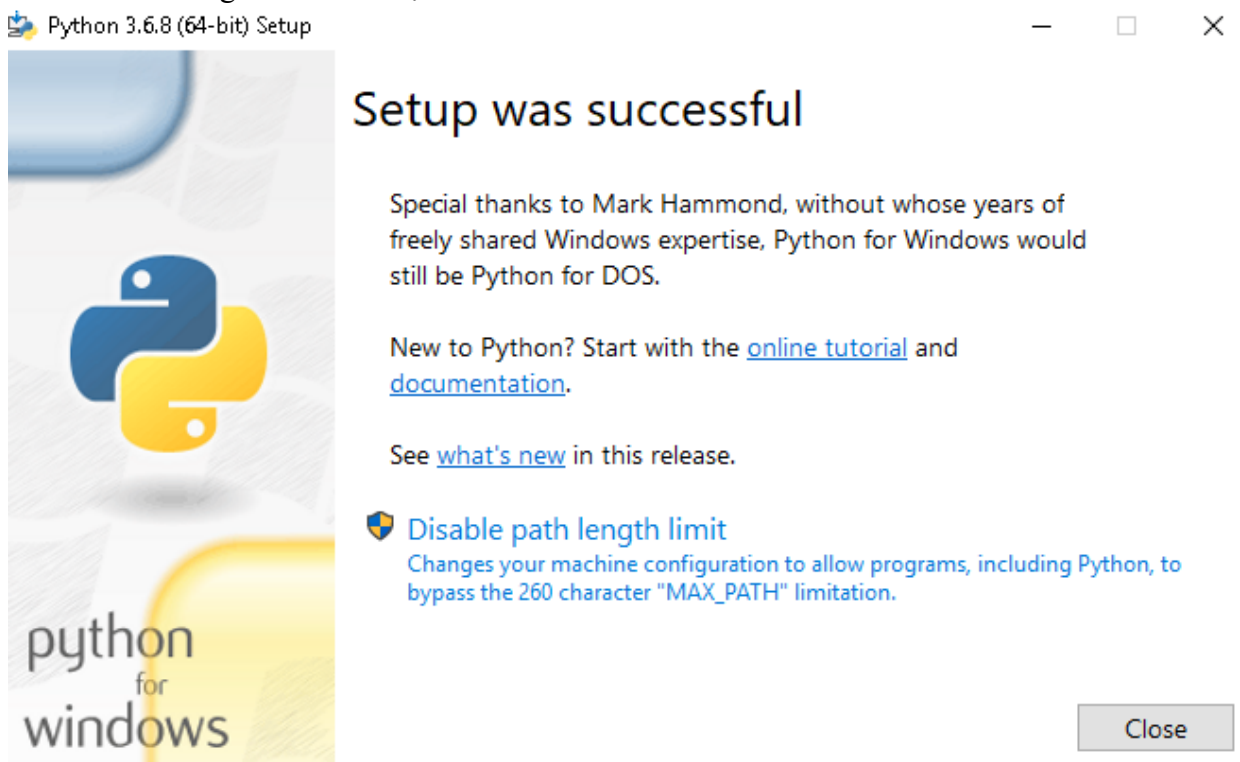
Giao diện kế tiếp sẽ là

Giao diện kế tiếp sẽ là

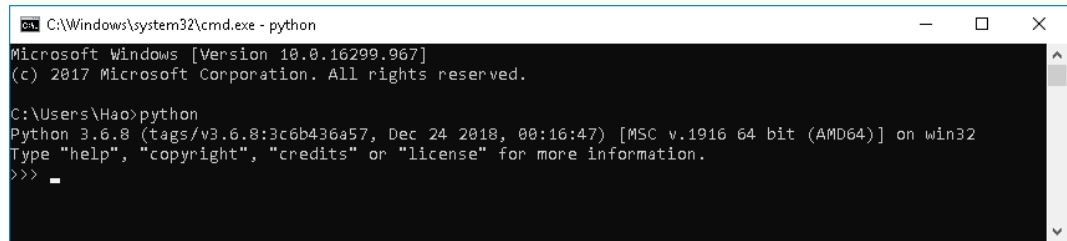

/Users/tnmthu/Documents/GiangDay_DH/ NguyenLyMayHoc/Thuchanh/Python/vidu1.py
Chọn Install thì chương trình sẽ cài đặt cho đến khi hoàn thành

Kiểm tra chương trình

- Mở cửa sổ terminal (bấm tổ hợp + R, gõ vào `cmd`).
- Trên cửa sổ terminal gõ lệnh `python` sau đó enter


```
C:\Windows\system32\cmd.exe - python
Microsoft Windows [Version 10.0.16299.967]
(c) 2017 Microsoft Corporation. All rights reserved.

C:\Users\Hao>python
Python 3.6.8 (tags/v3.6.8:3c6b436a57, Dec 24 2018, 00:16:47) [MSC v.1916 64 bit (AMD64)] on win32
Type "help", "copyright", "credits" or "license()" for more information.
>>> _
```

- Thực hiện các dòng lệnh của python. Khi thực hành nên các dòng lệnh chương trình để kiểm tra được từng dòng lệnh.

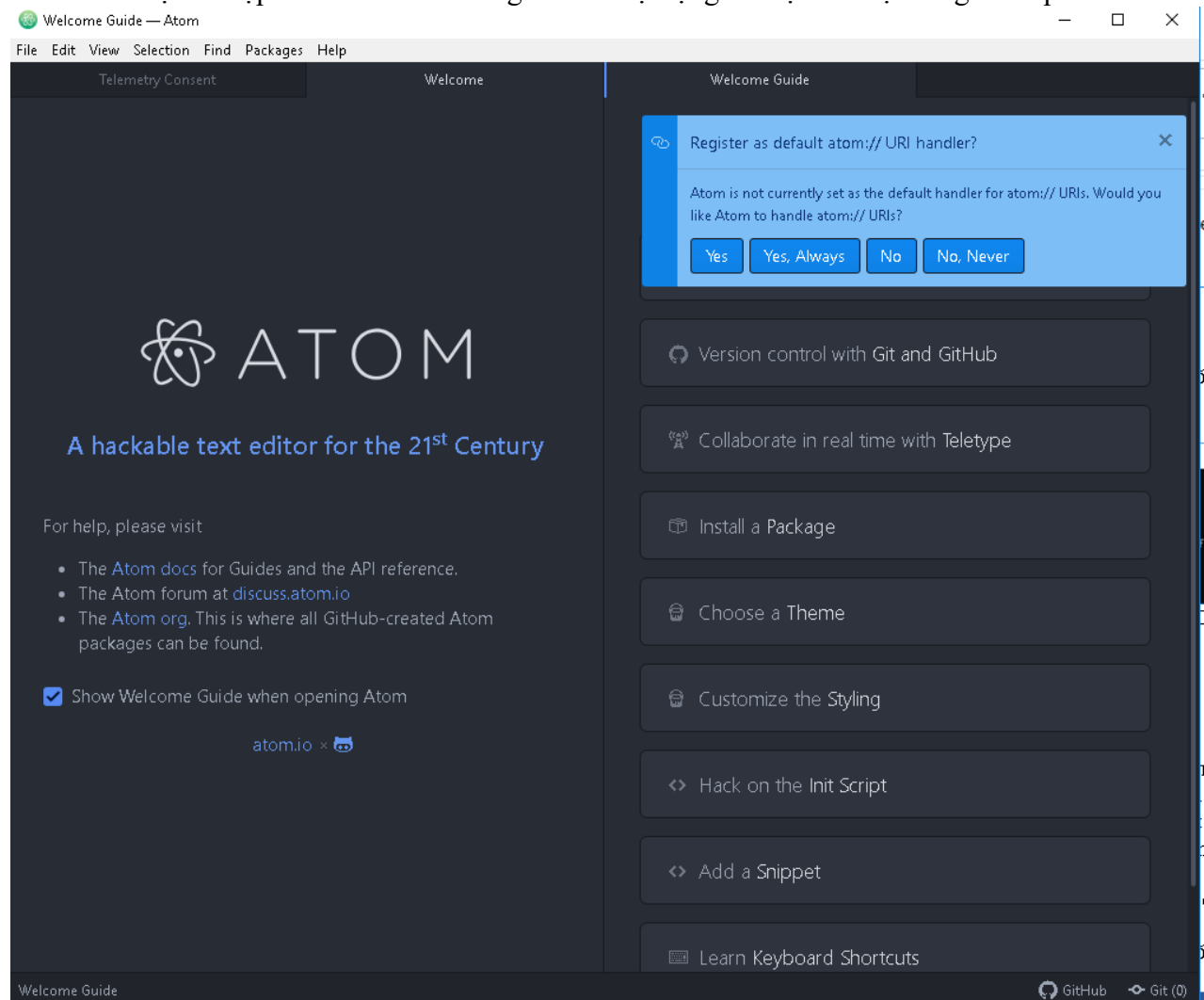
- Để kết thúc chương trình gõ exit() hoặc Ctrl + Z và nhấn Enter

Soạn thảo chương trình python. Ta có thể sử dụng các phần mềm như atom, pycharm, notepad++ để soạn thảo và lưu lại với tên chương trình có phần mở rộng là .py Hoặc các anh chị có thể sử dụng google colab để soạn thảo và thực thi trực tiếp trên web.

Hướng dẫn sử dụng phần mềm atom để soạn chương trình python

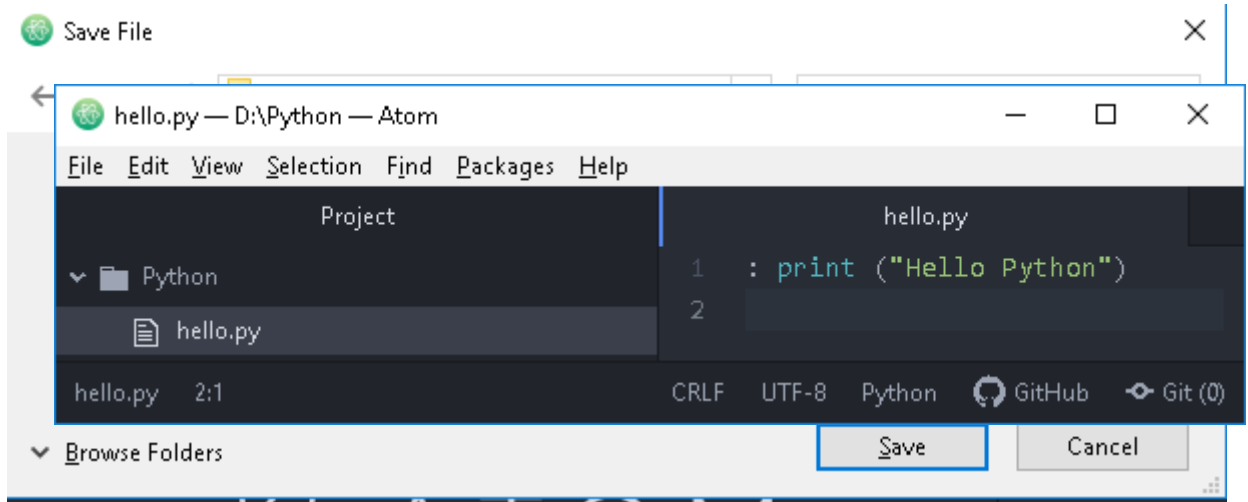
Download trình soạn thảo : Truy cập vào trang web : <https://atom.io/> để download trình soạn thảo Atom. Chọn phiên bản phù hợp với hệ điều hành đang sử dụng. Download chương trình về.

Khi thực thi tập tin tải về thì chương trình sẽ tự động cài đặt vào hệ thống. Kết quả như sau:

Cách sử dụng Atom để viết một chương trình đơn giản bằng Python :

- Tạo một thư mục trong ổ D:\ và đặt tên là Python (Tạo thư mục để lưu trữ chương trình. Tại phòng thực hành thì lưu vào trong đĩa D:\)
- Mở Atom, từ menu File chọn New File, ta thấy một cửa sổ mới được tạo ra.
- Bấm tổ hợp Ctrl + S để save file đó vào thư mục Python vừa tạo ở ổ đĩa D:\ với tên gọi hello.py

- Trên cửa sổ soạn thảo của Atom viết vào dòng lệnh sau : `print ("Hello Python")` và bấm Ctrl + S để save lại

- Mở cửa sổ terminal (bấm tổ hợp + R, gõ vào `cmd`).
- Trên cửa sổ terminal, gõ vào dòng lệnh `cd D:\Python` để di chuyển đến thư mục mà ta vừa tạo
- (Nếu báo lỗi thì thực hiện theo 2 bước, ta gõ `D:` để di chuyển qua ổ đĩa D, sau đó ta gõ `cd Python` để di chuyển vào thư mục Python)
- **Thực thi file hello.py mà ta vừa tạo bằng cách gõ câu lệnh : `python hello.py`**

3. Các cú pháp cơ bản

Python phân biệt các ký tự thường và hoa, đồng thời tăng cường sử dụng các từ khóa tiếng Anh, hạn chế sử dụng các ký hiệu và cấu trúc cú pháp so với các ngôn ngữ khác

Một số từ khóa thông dụng của Python :

• and	exec	not
• as	finally	or
• assert	for	pass
• break	from	print
• class	global	raise
• continue	if	return
• def	import	try
• del	in	while
• elif	is	with
• else	lambda	yield
• except	continue	

Các toán tử cơ bản :

+ - * / // (chia làm tròn) % (phần dư) ** (lũy thừa)
~ (not) & (and) | (or) ^ (xor)
<< (left shift) >> (right shift)
== (bằng) <= >= != (khác)

Sử dụng ký tự # để chú thích 1 dòng code

Sử dụng ký tự ''' (3 nháy đơn) để chú thích 1 đoạn code

Cấu trúc khối lệnh : sử dụng canh lề để bao các khối lệnh của hàm, lớp, hoặc luồng điều khiển.
Số khoảng trắng dùng để canh lề có thể tùy chọn nhưng các lệnh trong cùng một khối phải được canh lề như nhau.

Ví dụ :

```
a=5
b=3
if a>b:
    a=a*2+3
    b=b-6
    c=a/b
    print (c)
```

Dòng lệnh dài viết trên nhiều dòng sử dụng ký tự \

Ví dụ :

```
c=a+b+\
    10*a-b/4-\
    5+a*3
print (c)
```

Lệnh nằm trong các cặp dấu ngoặc : [] {} () không cần sử dụng ký tự \ để tiếp tục dòng
Dấu ; để cách nhiều lệnh trên cùng 1 dòng

4. Lệnh và cấu trúc điều khiển

Lệnh if:

```
if biểu_thức_điều_kiện:
    # lệnh...

if biểu_thức_điều_kiện:
    # lệnh...
else:
    # lệnh...
```

Ví dụ :

```
a=5
b=3
if a>b:
    print ("True")
    print (a)
else:
    print ("Fasle")
    print (b)
```

Lệnh while :

```
while biểu_thức_đúng:
    # lệnh...
```

Ví dụ :

```
a=1
b=10
while a<b:
    a+=1
    print (a)
```

Lệnh for :

```
for phần_tử in dãy:
    # lệnh...
```

Ví dụ :

```
for i in range (1,10):
    print (i)
```

Khai báo hàm :

```
def tên_hàm (tham_biến_1, tham_biến_2, tham_biến_n):
    # lệnh...
    return giá_trị_hàm
```

Ví dụ :

```
def binhphuong(number):
    return number*number
print (binhphuong(5))
```

5. Các kiểu dữ liệu

Python gồm các kiểu dữ liệu cơ bản như sau :

Kiểu số – Number : Kiểu dữ liệu numbers chứa giá trị là một con số, nó được tạo ra khi ta gán các giá trị là một con số cho biến đó.

Python hỗ trợ 4 kiểu dữ liệu numbers khác nhau:

- int
- long
- float
- complex

Ví dụ :

```
a = 5
b = -7
c = 1.234
```

Kiểu chuỗi – String : Kiểu dữ liệu strings được xác định khi giá trị được gán cho nó nằm giữa cặp dấu ' ' hoặc " "

Ví dụ :

```
str1 = "Hello"
str2 = "welcome"
str3 = "abcdef12345"
```

Kiểu danh sách – List : Một list trong Python là một nhóm có thứ tự các đối tượng. Điều quan trọng cần phải nhấn mạnh là những đối tượng đó không cần phải là cùng loại. Nó có thể là một hỗn hợp tùy ý của các đối tượng như số, chuỗi hoặc có thể là một danh sách khác.

Dưới đây là một số thuộc tính của list:

- List là một tập hợp có thứ tự.

- Dữ liệu trong một list có thể thuộc nhiều kiểu khác nhau.
- Các phần tử trong list có thể được truy xuất thông qua chỉ số của chúng.
- Kích thước của một list có thể thay đổi.
- Chúng ta có thể thay đổi một list, ví dụ như việc thêm mới, xóa hoặc cập nhật phần tử trong list.

Ví dụ : Khai báo một danh sách gồm 5 phần tử kiểu chuỗi :

```
cats = ['Tom', 'Snappy', 'Kitty', 'Jessie', 'Chester']
```

Chúng ta có thể truy xuất các phần tử của list thông qua chỉ số của chúng như sau:

```
print (cats[2]) # in ra phần tử có chỉ số là 2
// Kitty

print (cats[-1]) # in ra phần tử cuối cùng của list
// Chester

print (cats[1:3]) # in ra các phần tử có chỉ số từ 1 đến 3
//[ 'Snappy', 'Kitty']
```

Vì list trong Python có thể thay đổi nên chúng ta có thể thêm mới, sửa hoặc xóa bỏ phần tử trong list:

```
print (cats)
['Tom', 'Snappy', 'Kitty', 'Jessie', 'Chester']

cats.append('Jerry') # thêm mới phần tử vào list
print (cats)
['Tom', 'Snappy', 'Kitty', 'Jessie', 'Chester', 'Jerry']

cats[-1] = 'Jerret Cat' # gán lại giá trị cho phần tử cuối cùng của list
print (cats)
['Tom', 'Snappy', 'Kitty', 'Jessie', 'Chester', 'Jerret Cat']

del cats[1] # xóa bỏ phần tử có số thứ tự 1 khỏi list
print (cats)
['Tom', 'Kitty', 'Jessie', 'Chester', 'Jerret Cat']
```

Bảng dưới đây liệt kê các hàm dùng để làm việc với list:

- `cmp(list1, list2)`: So sánh phần tử của 2 list
- `len(list)`: Lấy số lượng phần tử trong list.
- `max(list)`: Trả về phần tử có giá trị lớn nhất trong list.
- `min(list)`: Trả về phần tử có giá trị nhỏ nhất trong list.
- `list.append(obj)`: Thêm một phần tử vào list.
- `list.count(obj)`: Đếm số lần xuất hiện của phần tử obj trong list
- `list1.extend(list2)`: Thêm tất cả các phần tử của list2 vào list1
- `list.index(obj)`: Trả về chỉ số bé nhất mà obj xuất hiện trong list
- `list.insert(index, obj)`: Thêm phần tử obj vào vị trí index trong list.
- `list.pop(index)`: Xóa và trả về phần tử có chỉ số index trong list.
- `list.remove(obj)`: Xóa phần tử trong list.
- `list.reverse()`: Đảo ngược các phần tử trong list.
- `list.sort()`: Sắp xếp các phần tử trong list.

Kiểu bộ – Tuple : Một Tuple có thể được hiểu là một danh sách không thay đổi, điều này có nghĩa là bạn không thể thay đổi một tuple một khi nó đã được tạo ra. Một tuple được định nghĩa tương tự như list ngoại trừ việc tập hợp các phần tử được đặt trong dấu ngoặc đơn thay vì dấu ngoặc vuông như list, ngoài ra quy tắc về chỉ số phần tử của tuple cũng tương tự như list.

Vậy tại sao Python lại định nghĩa một kiểu dữ liệu tương tự như list? Dưới đây là các ưu điểm của tuple:

- Tốc độ truy xuất, xử lý dữ liệu của tuple nhanh hơn so với list.
- Trong lập trình, có những dữ liệu không được thay đổi, trong trường hợp đó bạn nên dùng tuple thay vì list, điều này sẽ đảm bảo được dữ liệu của bạn, chống lại những sự thay đổi ngẫu nhiên đối với dữ liệu đó.

Bảng dưới đây liệt kê các hàm dùng để làm việc với list:

- `cmp(tuple1, tuple2)`: So sánh phần tử của 2 tuple
- `len(tuple)`: Lấy số lượng phần tử trong tuple.
- `max(tuple)`: Trả về phần tử có giá trị lớn nhất trong tuple.
- `min(tuple)`: Trả về phần tử có giá trị nhỏ nhất trong tuple.
- `tuple(list)`: Chuyển một list sang tuple.

Kiểu từ điển – Dictionary : Một Dictionary trong Python có thể được hiểu là một tập các cặp key-value. Mỗi key được phân cách với giá trị của nó bằng dấu hai chấm (:), các phần tử trong dictionary được phân cách bằng dấu phẩy. Một dictionary rỗng, không chứa bất kì phần tử nào được định nghĩa bằng hai dấu ngoặc nhọn như sau: {}.

Key trong dictionary phải là duy nhất nhưng điều này không cần thiết với các value, nghĩa là trong một dictionary có thể có nhiều key có cùng một value. Các value trong dictionary có thể thuộc bất kì một kiểu nào còn các key thì chỉ được cố định trong một số kiểu như: string, number hoặc tuple.

Dictionary không dùng chỉ số của các phần tử để truy xuất dữ liệu, thay vào đó, chúng ta có thể truy xuất dữ liệu thông qua key như ví dụ sau:

```
dict1 = {'Name' : 'Zyra', 'Age' : 7, 'Class' : 'A5'} # định nghĩa 1 dictionary
print (dict['Name']) # lấy giá trị có key = 'Name'
'Zyra'
print (dict['Age']) # lấy giá trị có key = 'Age'
7
```

Chúng ta có thể chỉnh sửa một Dictionary như việc thêm mới, xóa, hoặc chỉnh sửa phần tử như ví dụ dưới đây:

```
dict = {'Name': 'Zara', 'Age': 7, 'Class': 'First'}
dict['Age'] = 8 # cập nhật một phần tử trong dict
dict['School'] = "DPS School" # thêm mới một phần tử vào dict
print (dict['Age'])
// 8
print (dict['School'])
// DPS School
```

Dưới đây là danh sách các hàm để làm việc với Dictionary trong Python:

- `cmp(dict1, dict2)`: So sánh phần tử của 2 dict

- `len(dict)`: Lấy số lượng phần tử trong dict.
- `str(dict)`: Tạo ra một chuỗi có thể in được của dict
- `type(variable)`: Trả về kiểu của biến được truyền vào, nếu biến được truyền vào là kiểu dictionary hàm sẽ trả về kiểu dictionary.
- `dict.clear()`: Xóa tất cả các phần tử của dict
- `dict.copy()`: Trả về một bản sao của dict
- `dict.get(key, default=None)`: Trả về giá trị tương ứng với key hoặc trả về giá trị default nếu key không tồn tại trong dict
- `dict.has_key(key)`: Trả về true nếu key tồn tại trong dict, ngược lại trả về false.
- `dict.items()`: Trả về một list các cặp key/value của dict.
- `dict.keys()`: Trả về một list các key của dict
- `dict.setdefault(key, default=None)`: Hàm này gần giống với hàm `get()` nhưng sẽ gán `dict[key]=default` nếu key chưa tồn tại trong dict.
- `dict1.update(dict2)`: Thêm các phần tử của dict2 và dict1.
- `dict.values()`: Trả về danh sách value của dict dưới dạng một list.

6. Cài đặt các thư viện cần thiết

Python hỗ trợ rất nhiều các gói thư viện hỗ trợ cho nhiều yêu cầu sử dụng khác nhau từ xử lý đồ họa, bảo mật, thiết kế giao diện hay nâng cao hiệu năng tính toán. Trong nội dung môn học Nguyên Lý Máy Học, chúng ta cần cài đặt và sử dụng các thư viện sau :

NumPy : Đây là một thư viện cơ bản hỗ trợ rất mạnh mẽ cho việc tính toán trên những ma trận dữ liệu đa chiều

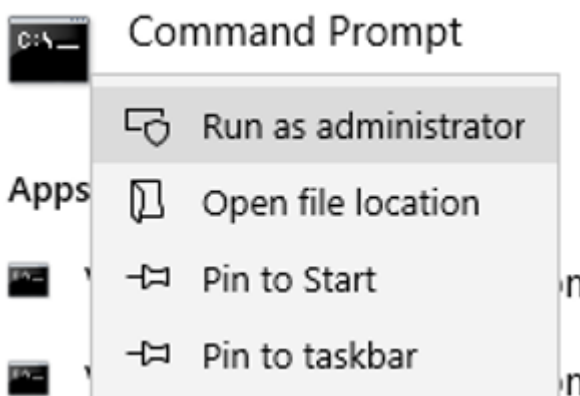
SciPy : Đây là thư viện tổng hợp chứa các giải thuật, thuật toán và các công cụ giúp cho việc xử lý tín hiệu, tối ưu hóa, thống kê, và nhiều lĩnh vực khác

Matplotlib : Đây là thư viện hỗ trợ cho việc hiển thị các biểu đồ, đồ thị trong không gian 2 chiều hoặc 3 chiều.

Pandas,.....

Để cài đặt thư viện sử dụng cho python

- Mở cửa sổ terminal bằng quyền quản trị hệ thống (bấm tổ hợp + S, gõ vào `cmd`, Right click cửa sổ Command Prompt chọn Run as administrator).

- Cập nhật công cụ **pip** bằng lệnh **`python -m pip install --upgrade pip`**
- Sử dụng công cụ **pip** để cài đặt theo cú pháp **`pip install tên thư viện`**. Hệ thống sẽ tự động download thư viện về máy và cài đặt.

Cài đặt thư viện Numpy	:	<code>pip install numpy</code>
Cài đặt thư viện SciPy	:	<code>pip install scipy</code>
Cài đặt thư viện Matplotlib	:	<code>pip install matplotlib</code>
Cài đặt thư viện Pandas	:	<code>pip install pandas</code>

- Gỡ bỏ thư viện ra khỏi hệ thống bằng lệnh **pip install tên thư viện** Khi thực hành nếu thư viện bị lỗi, cần phải gỡ ra và cài đặt lại

7. Ví dụ minh họa

Ví dụ 1 : Thao tác trên mảng với thư viện NumPy

```
import numpy as np
# tạo mảng có 6 phần tử
a=np.array([0,1,2,3,4,5])
# Hiển thị mảng a
print (a)
#Hiển thị số chiều của a
print (a.ndim)
#Hiển thị hình dạng của a
print (a.shape)
#Hiển thị các phần tử có giá trị lớn hơn 3
print (a[a>3])
#Thay đổi giá trị
a[a>3]=10
#Thay đổi hình dạng
b=a.reshape((3,2))
#Hiển thị mảng b
print (b)
#Hiển thị phần tử trong b
print (b[2][1])
#Gán giá trị cho phần tử của b
b[2][0]=50
#Nhân các giá trị của b với 2
c=b*2
#Hiển thị mảng c
print (c)
```

Ví dụ 2 : Đọc và xử lý dữ liệu từ file bên ngoài với thư viện pandas

```
import pandas as pd
dt = pd.read_csv("play_tennis.csv",delimiter=',')
dt.head() # 5 dòng đầu tiên
dt.tail(7) # 7 dòng cuối cùng

dt.loc[3:8] # hàng thu 3 đến thu 8
dt.iloc[:,3:6] # cột thu 3 đến thu 5
dt.iloc[5:10,3:4] # hàng 5 -9 của cột thu 3
dt.Outlook # cột có tên outlook
```